

El CAP de Riells i Viabrea

Una nova generació d'equipaments

El canvi a la democràcia va significar, durant la dècada dels vuitanta, una gran onada de renovació dels serveis socials a Catalunya, però la primera dècada del segle XXI va representar un punt d'inflexió en l'obra pública, una empenta que es va veure abruptament aturada amb la crisi de 2008. Fins fa ben poc, l'Administració no ha recuperat la capacitat inversora. Com són els edificis per als equipaments d'última generació? Ha canviat l'enfocament envers l'obra pública després de la crisi?

Text > **ROGER SUBIRÀ**, arquitecte

Fotos > **ADRIÀ GOULA**

En la primera dècada d'aquest segle, la Generalitat de Catalunya, sovint a través de la desapareguda GISA (empresa pública de gestió d'infraestructures), va construir una munió d'equipaments nous a les comarques gironines i arreu del país. En deu anys, se'n va construir una bona constel·lació: parcs de bombers, estacions d'autobusos, hospitals i centres de salut, etc. Però, per nombre i pressupost d'inversió, van ser els equipaments docents, escoles i instituts, els que van proliferar més.

Entre l'any 1990 i l'any 2000, l'augment de població a la demarcació va ser de gairebé cinquanta mil persones, mentre que a la dècada següent, l'augment va ser de 187.000 persones; després, el creixement s'ha tornat a moderar. Resseguint els edificis finalistes als Premis d'Arquitectura de les Comarques de Girona es constata, encara avui, el domini aclaparador de l'arquitectura privada respecte de la pública. És lògic que les necessitats d'equipaments es moderin amb l'estancament de població i que la in-

versió es centri a millorar el que ja existeix. Avui, cada equipament nou és molt més ben ponderat i també han canviat els valors i els principis que en guien la concepció, a mesura que són les noves generacions les que n'assumeixen el disseny.

Tenint en compte l'evolució demogràfica, la inversió que s'havia concentrat en educació haurà de virar cap a la millora de la xarxa de serveis mèdics per donar resposta a l'envelliment de la població. L'eficiència d'aquests serveis, i especialment els d'aten-

>> La fusta i el color blanc predominen a l'interior.

>> L'enjardinament exterior del CAP.

Per moltes raons, la fusta s'erigeix en el material de construcció que serà determinant per a l'arquitectura del segle XXI

ció a la vellesa, demana proximitat i, per tant, territorialització. El CAP de Riells i Viabrea és un equipament petit, immers en un paisatge periurbà de xalets unifamiliars. La parcel·la que ocupa és equiparable a la dels habitatges que l'envolten i l'edifici gairebé no els supera de mida. Els primers encerts dels arquitectes són referents a la seva implantació: de vegades, les necessitats representatives superen l'abast del programa funcional en termes d'extensió i volum, per això els arquitectes forcen un augment de l'altura del volum d'accés, que treu el cap entre els xalets del carrer per reivindicar el seu rol comunitari. També per la seva implantació paisatgística: la configuració urbana de baixa densitat del municipi fa necessari, especialment a la nova ubicació del CAP, el desplaçament amb vehicle privat. Per pal·liar això, els arquitectes posen en joc els camins naturals i són capaços de suggerir, oferint una entrada alternativa al carrer, l'activació d'aquests recor-

reguts de vianants. En darrer lloc, tal com passa amb la resta de parcel·les del carrer, l'espai que no s'ocupa amb l'edificació s'ha de tractar com un jardí, i els arquitectes adapten la planta a la posició dels arbres preexistents i n'hi planten d'altres. Una petita zona pavimentada fa de transició entre carrer i porxo d'accés, mentre que la resta de l'espai manté el caràcter natural i s'aprofita amb intel·ligència per obrir els espais interiors al paisatge immediat.

Valorar la sostenibilitat

El punt en què realment la sensibilitat de les noves generacions marca la diferència és en l'assumpció de principis que, com ells mateixos afirmen, encara no són determinants a l'hora de guanyar un concurs d'arquitectura. Si bé és cert que les administracions han incorporat aspectes de sostenibilitat en la valoració dels projectes, encara són més proclius a prioritzar aspectes funcionals i econòmics. Malgrat tot, un

centre d'atenció primària és un equipament idoni per pensar en la salut de les persones des de la construcció mateixa. Amb aquesta lògica, després d'haver guanyat el concurs, l'equip d'arquitectes va incorporar propostes més agosarades i va ser prou convincent per poder-les implementar.

Només amb fusta

L'edifici és un dels primers equipaments catalans destinats a la salut construït íntegrament amb fusta; en aquest cas, a més, estableix un diàleg conceptual amb els boscos del Montseny que l'envolten. A l'edifici, la fusta és tancament i alhora estructura vertical i horitzontal. Això permet una construcció ràpida, neta i industrialitzada, un avenç real cap a la prefabricació. La fusta natural tampoc s'amaga en els revestiments interiors i en millora el comportament higrotèrmic, però, per damunt de tot, crea uns espais acollidors i càlids, envaïts de l'olor de fusta, que produeix un efecte tranquil·litzador i que teneix i matisa la llum artificial. Un espai radicalment diferent de les desagradables sales d'espera hospitalàries, on l'economia i una idea endarrerida d'higiene donen com a resultat uns espais freds i de nul·la qualitat arquitectònica.

Avui, el compromís mediambiental ja no només s'expressa en la construcció i els criteris de sostenibilitat, sinó també en el que és invisible i intangible: la fusta no genera tòxics, redueix residus i emissions, i és l'únic material que durant el procés de producció no només no genera diòxid de carboni, sinó que n'absorbeix. Però també té un efecte en la salut de les persones: redueix les alteracions físiques o psicològiques generades per les radiacions electromagnètiques: no en produeix i també absorbeix les radiacions de la multitud d'aparells electrònics que ens envolten, com ara els mòbils.

Per moltes raons, la fusta s'erigeix en el material de construcció que serà determinant per a l'arquitectura del segle XXI. Això sí, sempre que trobem espais i mètodes de producció que estiguin a l'altura de les seves prestacions i contribueixin a la millora de la gestió i l'estat de conservació i manteniment dels boscos. Per a les comarques de Girona pot ser una oportunitat de futur, ja que és aquí on històricament s'ha concentrat la silvicultura a Catalunya.